

บทที่ 3

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

3.1 แหล่งที่มาของข้อมูลในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากฟาร์ม โคนมลูกผสม โฮลสไตน์ฟรีเซียนของเกษตรกรรายย่อยที่เป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีการบันทึกข้อมูลตั้งแต่ปีพ.ศ. 2538-2552 จำนวน 184 ฟาร์ม โดยอาศัยข้อมูลจากพันธู์ประวัติของตัวโค และการสำรวจข้อมูลทั่วไปรวมทั้งต้นทุนการเลี้ยงโดยใช้แบบสอบถาม

3.1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเกษตรกร

ในการทำการวิจัยครั้งนี้โดยใช้แบบสอบถามเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรรวมทั้งข้อมูลต้นทุนการเลี้ยงโคนม ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำมาใช้ประกอบในการประเมินปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเลี้ยง โคนมของเกษตรกร และการคำนวณต้นทุนการเลี้ยง โคนม โดยรูปแบบของแบบสอบถามประกอบด้วย คำถามแบบปลายปิดซึ่งเป็นการกำหนดคำตอบไว้ให้เลือก และคำถามแบบปลายเปิดที่ไม่มีการกำหนดคำตอบไว้เพื่อให้เกษตรกรตอบคำถามที่เหมาะสม โดยแบบสอบถามสามารถแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา สมาชิกในครอบครัว การใช้แรงงานในฟาร์ม รูปแบบการประกอบของเกษตรกร (อาชีพหลักหรืออาชีพรอง) รายได้และรายจ่ายของการเลี้ยงโคนม

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการเลี้ยงโคนม ได้แก่ สาเหตุของการเลี้ยงโคนม ระยะเวลาในการเลี้ยงโคนม ทนุเริ่มต้นในการเลี้ยงโค การเข้ารับการศึกษา การใช้ประโยชน์ที่ดินของฟาร์ม พันธุ์โคที่ใช้เลี้ยง จำนวนและประเภทของโคที่เลี้ยง และการจัดการฟาร์มอื่นๆ

ตอนที่ 3 ข้อมูลต้นทุนการผลิต ได้แก่ ต้นทุนอาหารทั้งอาหารข้นและอาหารหยาบ รวมถึงแหล่งที่มาของอาหาร ค่าแรงงาน ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และต้นทุนการจัดการด้านอื่นๆ

ตอนที่ 4 สภาพปัญหาของฟาร์มและข้อเสนอแนะ

การประเมินข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสอบถามนี้ ทำโดยการนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาสรุปและวิเคราะห์เบื้องต้นโดยวิเคราะห์เป็นค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย

3.1.2 ข้อมูลตัวโค

ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตัวโคจากบัตรพันธุ์ประวัติประจำตัวโคตั้งแต่ปีพ.ศ. 2538-2552 จากฟาร์ม 184 ฟาร์ม จำนวนโค 7,268 ตัว และข้อมูลจากสมุดบันทึกปริมาณน้ำนมตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547-2552 ซึ่งข้อมูลต่างๆ สามารถแจกแจงได้ดังนี้

1. ข้อมูลโคจากบัตรพันธุ์ประวัติ

ข้อมูลจากบัตรพันธุ์ประวัติของโคเป็นข้อมูลประจำตัวของโคซึ่งประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานที่ และข้อมูลของลักษณะความสมบูรณ์พันธุ์ที่ได้จากการคำนวณ ดังนี้

- ชื่อของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
  - ชื่อโค และหมายเลขประจำตัวของโคซึ่งเป็นตัวเลขจำนวน 8 หลัก โดยหมายเลขประจำตัวโคสามารถบ่งบอกถึงสถานขึ้นทะเบียนโคปีที่โคเกิด และลำดับของโคที่เกิดในแต่ละปี
  - ประวัติของพ่อ แม่พันธุ์ ตาและยายซึ่งจะบอกถึงระดับของสายเลือดของโค
  - ระดับสายเลือดโฮลสไตน์ฟรีเชียน โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ
    - กลุ่มที่ 1 ระดับสายเลือด ≤ 50 เปอร์เซ็นต์
    - กลุ่มที่ 2 ระดับสายเลือด $50 < x \leq 75$ เปอร์เซ็นต์
    - กลุ่มที่ 3 ระดับสายเลือด $75 < x \leq 87.50$ เปอร์เซ็นต์
    - กลุ่มที่ 4 ระดับสายเลือด $87.50 < x \leq 93.75$ เปอร์เซ็นต์
    - กลุ่มที่ 5 ระดับสายเลือด ≤ 100 เปอร์เซ็นต์
  - วัน เดือน ปี ที่โคเกิด
  - ลำดับของการให้ลูกของโค วัน เดือน ปีของการผสมครั้งแรก วัน เดือน ปีที่ผสมติด และวัน เดือน ปีที่คลอดลูก
  - ฤดูกาลที่คลอด แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ
    - กลุ่มที่ 1 ฤดูร้อน ตั้งแต่เดือนมีนาคม-มิถุนายน
    - กลุ่มที่ 2 ฤดูฝน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-ตุลาคม
    - กลุ่มที่ 3 ฤดูหนาว ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์
  - อายุเมื่อคลอดลูก
  - จำนวนวันที่ท้องว่าง (38-365 วัน)
  - ช่วงห่างของการให้ลูก (292-608 วัน)
  - จำนวนครั้งของการผสมติด
- #### 2. ข้อมูลจากบันทึกปริมาณน้ำนม
- ชื่อฟาร์มหรือชื่อของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

- หมายเลขโค
- ปริมาณน้ำนมที่รีด
- จำนวนวันที่ให้นมของโค

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของโคที่ต้องการศึกษาด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าสูงสุด (maximum) และค่าต่ำสุด (minimum) ของลักษณะความสมบูรณ์พันธุ์ ได้แก่ จำนวนวันที่ท้องว่าง ช่วงห่างของการให้ลูก อายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก และลักษณะการให้ผลผลิต ได้แก่ ปริมาณน้ำนม จำนวนวันรีดนม องค์ประกอบน้ำนมด้าน เฟอร์เซ็นต์ไขมันนม เฟอร์เซ็นต์แลคโตส เฟอร์เซ็นต์โปรตีน เฟอร์เซ็นต์ของแข็งไม่รวมไขมัน เฟอร์เซ็นต์ของแข็งรวมทั้งหมด และจำนวนโซมาติกเซลล์

3.2.2 ทดสอบอิทธิพลของปัจจัยคงที่และตัวแปรร่วม

ทดสอบอิทธิพลของปัจจัยคงที่ (fixed effect) และตัวแปรร่วม (covariable) ได้แก่ กลุ่มของระดับสายเลือด โสลาสไตน์ฟรีเซียน ฝูงปีฤดูกาลที่เกิด ลำดับการให้ลูก จำนวนครั้งการผสม กลุ่มของฤดูที่คลอดลูก ช่วงห่างของการให้ลูก จำนวนวันที่ท้องว่าง อายุเมื่อคลอดลูก ปริมาณน้ำนม และจำนวนวันที่ให้นม โดยใช้วิธี Generalize Linear Model (GLM) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งใช้โมเดลในการทดสอบอิทธิพลของปัจจัยคงที่และตัวแปรร่วม ดังนี้

1. ลักษณะจำนวนวันที่ท้องว่าง (ตารางที่ 7)

ตาราง 7 โมเดลที่ใช้ทดสอบอิทธิพลของปัจจัยคงที่และตัวแปรร่วมของลักษณะจำนวนวันท้องว่าง

ปัจจัยคงที่และตัวแปรร่วม	โมเดลที่ใช้			
	1	2	3	4
ปัจจัยคงที่				
กลุ่มระดับสายเลือดโฮลสไตน์ฟรีเซียน	✓	-	-	-
ฝูง-ปี-ฤดูกาล	✓	-	-	-
ลำดับการให้ลูก	-	✓	-	-
จำนวนครั้งการผสมติด	-	✓	-	-
กลุ่มฤดูที่คลอด	-	-	✓	-
ตัวแปรร่วม				
ช่วงห่างของการให้ลูก	-	-	✓	✓
อายุเมื่อคลอดลูก	-	-	-	✓
✓ = ปัจจัยที่อยู่ในโมเดล				

2. ลักษณะช่วงห่างของการให้ลูก (ตารางที่ 8)

ตาราง 8 โมเดลที่ใช้ทดสอบอิทธิพลของปัจจัยคงที่และตัวแปรร่วมของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูก

ปัจจัยคงที่และตัวแปรร่วม	โมเดลที่ใช้				
	1	2	3	4	5
ปัจจัยคงที่					
กลุ่มระดับสายเลือดโฮลสไตน์ฟรีเซียน	✓	-	-	-	-
ฝูง-ปี-ฤดูกาล	✓	-	-	-	-
ลำดับการให้ลูก	-	✓	✓	-	✓
จำนวนครั้งการผสมติด	-	✓	-	-	-
กลุ่มฤดูที่คลอด	-	-	✓	-	-
ตัวแปรร่วม					
ช่วงห่างของการให้ลูก	-	-	-	✓	✓
อายุเมื่อคลอดลูก	-	-	-	✓	-
✓ = ปัจจัยที่อยู่ในโมเดล					

3. ลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก (ตารางที่ 9)

ตาราง 9 โมเดลที่ใช้ทดสอบอิทธิพลของปัจจัยคงที่และตัวแปรร่วมของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก

ปัจจัยคงที่	โมเดลที่ใช้		
	1	2	3
กลุ่มระดับสายเลือดโฮลสไตน์ฟรีเซียน	✓	✓	✓
ฝูง-ปี-ฤดูกาล	✓	-	-
จำนวนครั้งการผสมติด	-	✓	-
กลุ่มฤดูที่คลอด	-	-	✓
✓ = ปัจจัยที่อยู่ในโมเดล			

4. ลักษณะปริมาณน้ำนม (ตารางที่ 10)

ตาราง 10 โมเดลที่ใช้ทดสอบอิทธิพลของปัจจัยคงที่และตัวแปรร่วมของลักษณะปริมาณน้ำนม

ปัจจัยคงที่และตัวแปรร่วม	โมเดลที่ใช้					
	1	2	3	4	5	6
ปัจจัยคงที่						
กลุ่มระดับสายเลือดโฮลสไตน์ฟรีเซียน	✓	✓	-	✓	-	-
ฝูง-ปี-ฤดูกาล	✓	-	-	-	-	-
ลำดับการให้ลูก	-	✓	-	-	-	-
กลุ่มฤดูที่คลอด	-	-	-	✓	✓	✓
ตัวแปรร่วม						
จำนวนวันให้นม	-	-	✓	-	-	✓
ช่วงห่างของการให้ลูก	-	-	✓	-	✓	-
✓ = ปัจจัยที่อยู่ในโมเดล						

5. ลักษณะจำนวนโซมาติกเซลล์ (ตารางที่ 11)

ตาราง 11 โมเดลที่ใช้ทดสอบอิทธิพลของปัจจัยคงที่และตัวแปรร่วมของลักษณะจำนวนโซมาติกเซลล์

ปัจจัยคงที่และตัวแปรร่วม	โมเดลที่ใช้				
	1	2	3	4	5
ปัจจัยคงที่					
กลุ่มระดับสายเลือดโฮลสไตน์ฟรีเซียน	✓	-	-	-	-
ฝูง-ปี-ฤดูกาล	✓	-	-	-	-
ลำดับการให้ลูก	-	✓	-	-	-
จำนวนครั้งของการผสม	-	✓	-	-	-
กลุ่มฤดูที่คลอด	-	✓	-	-	-
ตัวแปรร่วม					
จำนวนวันรีดนม	-	-	✓	✓	-
จำนวนวันที่ท้องว่าง	-	-	✓	✓	✓
ช่วงห่างของการให้ลูก	-	-	-	✓	✓
อายุเมื่อคลอดลูก	-	-	-	-	✓

✓ = ปัจจัยที่อยู่ในโมเดล

3.2.3 การประมาณค่าอัตราพันธุกรรมและความแปรปรวน

ประมาณค่าอัตราพันธุกรรมและความแปรปรวนของลักษณะความสมบูรณ์พันธุ์ ได้แก่ ช่วงห่างของการให้ลูก จำนวนวันที่ท้องว่าง อายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก และลักษณะการให้ผลผลิต ได้แก่ ปริมาณน้ำนม จำนวนโซมาติกเซลล์ โดยใช้โมเดลตัวสัตว์ (animal model) ด้วยวิธี Best Linear Unbiased Prediction (BLUP) จากโปรแกรม Variance Component Estimator (VCE) version 4 (Eildert, 1998) โดยทำการประมาณค่าความแปรปรวนของยีนแบบบวกสะสม (additive genetic variance: σ_a^2) และความแปรปรวนอื่น (residual error variance) ซึ่งมีโมเดลที่ใช้ในการประมาณค่าดังนี้

1. การประมาณค่าอัตราพันธุกรรมและความแปรปรวนของลักษณะจำนวนวันที่ท้องว่าง

$$y_{ijk} = \mu + b_1(CI)_i + b_2(AFC)_j + Animal_k + \varepsilon_{ijk}$$

$$y_{ijk} = \text{ลักษณะจำนวนวันที่ท้องว่าง}$$

$$\mu = \text{ค่าเฉลี่ยของลักษณะจำนวนวันที่ท้องว่าง}$$

- $b_1(CI)_i$ = อิทธิพลของตัวแปรร่วมเนื่องจากช่วงห่างของการให้ลูก
 $b_2(AFC)_j$ = อิทธิพลของตัวแปรร่วมเนื่องจากอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก
 $Animal_k$ = อิทธิพลสุ่มเนื่องจากตัวสัตว์
 ε_{ijk} = อิทธิพลเนื่องจากความคลาดเคลื่อน

2. การประมาณค่าอัตราพันธุกรรมและความแปรปรวนของลักษณะช่วงห่างของการคลอดลูก

$$y_{ijk} = \mu + HYS_i + NSC_j + Animal_k + \varepsilon_{ijk}$$

- y_{ijk} = ลักษณะช่วงห่างของการคลอดลูก
 μ = ค่าเฉลี่ยของลักษณะช่วงห่างของการคลอดลูก
 HYS_i = อิทธิพลคงที่เนื่องจากฝูง-ปี-ฤดูกาล
 NSC_j = อิทธิพลคงที่เนื่องจากจำนวนครั้งการผสมติด
 $Animal_k$ = อิทธิพลสุ่มเนื่องจากตัวสัตว์
 ε_{ijk} = อิทธิพลเนื่องจากความคลาดเคลื่อน

3. การประมาณค่าอัตราพันธุกรรมและความแปรปรวนของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก

$$y_{ijk} = \mu + HF_i + NSC_j + Animal_k + \varepsilon_{ijk}$$

- y_{ijk} = ลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก
 μ = ค่าเฉลี่ยของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก
 HF_i = อิทธิพลคงที่เนื่องจากกลุ่มของระดับสายเลือด
 NSC_j = อิทธิพลคงที่เนื่องจากจำนวนครั้งการผสมติด
 $Animal_k$ = อิทธิพลสุ่มเนื่องจากตัวสัตว์
 ε_{ijk} = อิทธิพลเนื่องจากความคลาดเคลื่อน

4. การประมาณค่าอัตราพันธุกรรมและความแปรปรวนของลักษณะปริมาณน้ำนม

$$y_{ijk} = \mu + b_1(DIM)_i + b_2(CI)_j + Animal_k + \varepsilon_{ijk}$$

- y_{ijk} = ลักษณะปริมาณน้ำนม
 μ = ค่าเฉลี่ยของลักษณะปริมาณน้ำนม

$b_1(DIM)_i$	= อิทธิพลของตัวแปรร่วมเนื่องจากจำนวนวันให้นม
$b_2(CI)_j$	= อิทธิพลของตัวแปรร่วมเนื่องจากช่วงห่างของการให้ลูก
$Animal_k$	= อิทธิพลสุ่มเนื่องจากตัวสัตว์
ε_{ijk}	= อิทธิพลเนื่องจากความคลาดเคลื่อน

5. การประมาณค่าอัตราพันธุกรรมและความแปรปรวนของลักษณะจำนวนโซมาติกเซลล์

$$y_{ijk} = \mu + SEA_i + b(DMilk)_j + Animal_k + \varepsilon_{ijk}$$

y_{ijk}	= ลักษณะจำนวน โซมาติกเซลล์
μ	= ค่าเฉลี่ยของลักษณะจำนวน โซมาติกเซลล์
SEA_i	= อิทธิพลของตัวแปรร่วมเนื่องจากช่วงห่างของการให้ลูก
$b(DMilk)_j$	= อิทธิพลของตัวแปรร่วมเนื่องจากจำนวนวันที่รีดนม
$Animal_k$	= อิทธิพลสุ่มเนื่องจากตัวสัตว์
ε_{ijk}	= อิทธิพลเนื่องจากความคลาดเคลื่อน

3.2.4 การประมาณค่าสหสัมพันธ์และความแปรปรวนร่วม

ประมาณค่าสหสัมพันธ์และความแปรปรวนร่วมโดยใช้โมเดลตัวสัตว์ ด้วยโปรแกรม VCE 4 (Eildert, 1998) ที่เป็นการวิเคราะห์แบบ Multivariate ระหว่างสองลักษณะ (bivariate analysis) โดยทำการประมาณค่าความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมของทั้งสองลักษณะที่ต้องการศึกษา ดังนี้

1. ประมาณค่าสหสัมพันธ์และความแปรปรวนร่วมของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูกและปริมาณน้ำนม

ตาราง 12 ปัจจัยที่ใช้ในการประมาณค่าสหสัมพันธ์ของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูกและปริมาณน้ำนม

ปัจจัยที่ใช้	ลักษณะของปัจจัย	ลักษณะที่ศึกษา	
		ช่วงห่างของการให้ลูก	ปริมาณน้ำนม
ตัวสัตว์	อิทธิพลสุ่ม	✓	✓
จำนวนวันที่ท้องว่าง	ตัวแปรร่วม	✓	-
อายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก	ตัวแปรร่วม	✓	-
จำนวนวันที่ให้นม	ตัวแปรร่วม	-	✓
จำนวนครั้งการผสมติด	อิทธิพลคงที่	✓	-
ฤดูที่คลอด	อิทธิพลคงที่	✓	-

✓ = ปัจจัยที่ใช้ในโมเดล

2. ประมาณค่าสหสัมพันธ์และความแปรปรวนร่วมของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูกและอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก

ตาราง 13 ปัจจัยที่ใช้ในการประมาณค่าสหสัมพันธ์ของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูกและอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก

ปัจจัยที่ใช้	ลักษณะของปัจจัย	ลักษณะที่ศึกษา	
		ช่วงห่างของการให้ลูก	อายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก
ตัวสัตว์	อิทธิพลสุ่ม	✓	✓
จำนวนวันที่ท้องว่าง	ตัวแปรร่วม	✓	✓
ฟาร์มที่เลี้ยง	ตัวแปรคงที่	-	✓
กลุ่มของระดับสายเลือด	ตัวแปรคงที่	-	✓
จำนวนครั้งการผสมติด	อิทธิพลคงที่	✓	-
ฤดูที่คลอด	อิทธิพลคงที่	✓	-

✓ = ปัจจัยที่ใช้ในโมเดล

3. ประเมินค่าสหสัมพันธ์และความแปรปรวนร่วมของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรกและปริมาณน้ำนม

ตาราง 14 ปัจจัยที่ใช้ในการประมาณค่าสหสัมพันธ์ของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรกและปริมาณน้ำนม

ปัจจัยที่ใช้	ลักษณะของปัจจัย	ลักษณะที่ศึกษา	
		อายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก	ปริมาณน้ำนม
ตัวสัตว์	อิทธิพลสุ่ม	✓	✓
จำนวนวันที่ท้องว่าง	ตัวแปรร่วม	✓	-
ช่วงห่างของการให้ลูก	ตัวแปรร่วม	✓	-
จำนวนวันให้นม	ตัวแปรร่วม	-	✓
ฤดูที่คลอด	อิทธิพลคงที่	-	✓

✓ = ปัจจัยที่ใช้ในโมเดล

3.2.5 การศึกษาคุณค่าทางเศรษฐกิจ

ทำการศึกษาค่าทางเศรษฐกิจโดยอาศัยแบบสอบถามถึงต้นทุนการผลิตทั้งต้นทุนคงที่ ได้แก่ โรงเรือน อุปกรณ์การเลี้ยงโค ที่ดินใช้สอย และต้นทุนผันแปร ได้แก่ ค่าอาหารหยาบ อาหารข้น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และค่าแรงงาน เป็นต้น และกำหนดให้ราคาน้ำนมที่ราคา 15.20 บาทต่อกิโลกรัม ทำการศึกษาโดยสุ่มจากฟาร์มขนาดเล็กที่เลี้ยงโค 5-20 ตัว จำนวน 34 ฟาร์ม, ฟาร์มขนาดกลางที่เลี้ยงโค 21-50 ตัวจำนวน 109 ฟาร์ม และฟาร์มขนาดใหญ่ที่เลี้ยงโค 51-134 ตัว มาจำนวน 3, 9 และ 3 ฟาร์ม ตามลำดับ เพื่อทำการประเมินคุณค่าทางเศรษฐกิจ

ตัวอย่างการคำนวณคุณค่าทางเศรษฐกิจ

1) ลักษณะปริมาณน้ำนม

จากการสุ่มตัวอย่างจากฟาร์มที่มีแม่โครีดนม 25 ตัว ให้ปริมาณน้ำนมเฉลี่ย 11.2 กิโลกรัม

ต่อวันหรือ 4,800 กิโลกรัมต่อปีต่อตัว

คิดเป็นผลผลิตที่ผลิตได้ = $4,088 \times 25 = 102,200$ กิโลกรัม/ปี

ราคาน้ำนมที่กำหนด = 15.20 บาท/กิโลกรัม

ต้นทุนคงที่ = 10,000 บาท/ปี

ต้นทุนในการผลิตน้ำนม

ค่าอาหาร = 770,241.25 บาท/ปี

ค่าแรงงาน + อื่นๆ = 194,250 บาท/ปี

$$\begin{aligned} \text{รวมเป็นต้นทุน} &= 964,491.25 \text{ บาท/ปี} \\ \text{ดังนั้นต้นทุนเฉลี่ยต่อการผลิตน้ำนม} &= \frac{964,491.25 \text{ บาท/ปี}}{102,200 \text{ กิโลกรัม/ปี}} = 9.43 \text{ บาท/กิโลกรัม} \end{aligned}$$

$$\text{และกำไรที่ได้ต่อหน่วยการผลิต } P = -10,000 + y(15.20 - 9.43)$$

$$\frac{\delta P}{\delta y} = 5.77$$

ถ้าต้องการให้ปริมาณน้ำนมเพิ่มจาก 4,088 กิโลกรัม/ปี/ตัว เป็น 4,600 กิโลกรัม/ปี/ตัว หรือเพิ่มขึ้น 512 กิโลกรัม/ปี จากแม่โครีดนม 25 ตัว จะผลิตน้ำนมได้เป็น 115,000 กิโลกรัม/ปี

ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นเป็น

$$\text{ค่าอาหาร} = 866,555.625 \text{ บาท/ปี}$$

$$\text{ค่าแรงงาน+อื่นๆ} = 220,500 \text{ บาท/ปี}$$

$$\text{ดังนั้นต้นทุนที่เพิ่มขึ้น} = 1,087,055.625$$

$$\text{ต้นทุนที่เพิ่มขึ้นต่อปี} = 1,087,055.625 - 964,491.25 = 122,564.375 \text{ บาท/ปี}$$

$$\text{และต้นทุนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นต่อตัว} = \frac{122,564.375 \text{ บาท/ปี}}{512 \text{ กิโลกรัม/ปี} \times 25 \text{ ตัว}} = 9.58 \text{ บาท/กิโลกรัม}$$

$$\text{กำไรต่อหน่วยเมื่อให้ปริมาณน้ำนมเพิ่มขึ้น } P = -10,000 + y(15.20 - 9.58)$$

$$\frac{\delta P}{\delta y} = 5.62$$

$$\delta y$$

ดังนั้น คุณค่าทางเศรษฐกิจของลักษณะปริมาณน้ำนม (W_{MY}) เป็น 5.62 บาท

2) ลักษณะช่วงห่างของการให้ลูก

จากฟาร์มที่สุ่มพบว่าแม่โคให้น้ำนมเฉลี่ย 4,088 กิโลกรัม มีค่าเฉลี่ยของลักษณะช่วงห่างการให้ลูกเท่ากับ 419.3 วันคิดเป็น 1 ครั้งของระยะการให้นม ถ้าในระยะเวลา 1,095 วัน จะมีระยะการให้นมเป็น $\frac{1,095}{419.3} = 2.611$ ครั้ง

$$\text{ดังนั้น จะให้นม } 4,088 \times 2.611 = 10,673.768 \text{ กิโลกรัม}$$

จากข้อมูลบันทึกพันธุ์ประวัติและบันทึกปริมาณน้ำนมของโคตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538-2552 เมื่อนำมาสร้างสมการ Regression ระหว่าง ปริมาณน้ำนม (Y) และช่วงห่างของการให้ลูก (X) ได้เป็น

$$Y = 4,160.113 + 2.0353X$$

จากสมการพบว่าถ้าช่วงห่างของการให้ลูกเพิ่มขึ้น 1 วัน จะทำให้ปริมาณน้ำนมเพิ่มขึ้น 2.0353 กิโลกรัม หรือถ้าช่วงห่างของการให้ลูกลดลง 1 วัน ทำให้ปริมาณน้ำนมลดลง 2.0353 กิโลกรัม

ถ้าช่วงห่างของการให้ลูกที่เหมาะสม เท่ากับ 394.31 วัน (ชาญณรงค์, 2551) พบว่าถ้าช่วงห่างของการให้ลูกจะลดลง $419.3 - 394.31 = 24.99$ วัน และปริมาณน้ำนมจะลดลง 50.85 กิโลกรัม ทำให้ได้ปริมาณน้ำนม 4,037.15 กิโลกรัม

ที่ระยะเวลา 1,095 วัน ช่วงห่างการให้ลูกที่ 394.31 วัน จะมีระยะการให้นมเป็น $\frac{1,095}{394.31} = 2.777$ ครั้ง จะให้ผลผลิตน้ำนมได้ $4,037.15 \times 2.777 = 11,211.166$ กิโลกรัม

ดังนั้น ผลต่างของปริมาณน้ำนมที่ได้มีค่าเท่ากับ $11,211.166 - 10,673.768 = 573.398$ กิโลกรัม และที่ระยะเวลาการให้นม 1 ครั้ง จะได้ปริมาณน้ำนมเท่ากับ $\frac{573.398}{2.777} = 193.52$ กิโลกรัม

ถ้าไรที่ได้ต่อหน่วยของปริมาณน้ำนมเท่ากับ 5.77 บาท ทำให้เมื่อเทียบกับกำไรผลิตต่อหน่วยของปริมาณน้ำนมจะได้เท่ากับ $193.52 \times 5.77 = 1,116.55$ บาท และมีคุณค่าทางเศรษฐกิจของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูก (W_{CI}) เป็น

$$W_{CI} = \frac{1,116.55}{419.3 - 394.31} = 44.68 \text{ บาท/วัน}$$

3) ลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก

จากฟาร์มที่ให้นม 4,088 กิโลกรัม แม่โคมีอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรกเฉลี่ย 1,034.36 วัน ถ้าต้องการเลี้ยงในระยะเวลา 2,190 วัน จะเหลือวันใช้งานแม่โคเท่ากับ $2,190 - 1,034.36 = 1,155.64$ วัน ที่ช่วงห่างของการให้ลูกที่เหมาะสม 394.31 วัน (ชาญณรงค์, 2551)

จึงทำให้ได้ระยะการใช้งานเป็น $\frac{1,155.64}{394.31} = 2.93$ ครั้ง

ถ้ากำหนดให้โคมีอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรกเท่ากับ 730 วัน (วิโรจน์, 2546) ที่ระยะเวลาในการเลี้ยง 2,190 วัน จะเหลือวันใช้งาน $2,190 - 730 = 1,460$ วัน คิดเป็น $\frac{1,460}{394.31} = 3.70$ ครั้ง

ดังนั้น ระยะการใช้งานเพิ่มขึ้น $3.70 - 2.93 = 0.77$ ครั้ง คิดเป็นปริมาณน้ำนมที่เพิ่มขึ้น $4,088 \times 0.77 = 3,147.76$ กิโลกรัม หรือ $\frac{3,147.76}{1,034.36 - 730} = 10.34$ กิโลกรัม/วัน

ราคาผลิตต่อหน่วยของปริมาณน้ำนมเท่ากับ 5.77 บาท ทำให้มีคุณค่าทางเศรษฐกิจของลักษณะอายุเมื่อคลอดครั้งแรก (W_{AFC}) เป็น

$$W_{AFC} = 10.34 \times 5.77 = 59.66 \text{ บาท/วัน}$$

3.2.6 ดัชนีการคัดเลือก

สร้างดัชนีการคัดเลือกโดยอาศัยค่าความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมของลักษณะปรากฏ ความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมทางพันธุกรรม และคุณค่าทางเศรษฐกิจ ดังนี้

1. ดัชนีการคัดเลือกสำหรับลักษณะช่วงห่างของการให้ลูกและปริมาณน้ำนม

$$\begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} v_{p1} & \text{COV}_{p12} \\ \text{COV}_{p12} & v_{p2} \end{bmatrix}^{-1} \begin{bmatrix} v_{g1} & \text{COV}_{g12} \\ \text{COV}_{g12} & v_{g2} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} w_1 \\ w_2 \end{bmatrix}$$

b_1 = b-values ของลักษณะช่วงห่างของการให้นม

b_2 = b-values ของลักษณะปริมาณน้ำนม

v_{p1} = ความแปรปรวนของลักษณะปรากฏของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูก

v_{p2} = ความแปรปรวนของลักษณะปรากฏของลักษณะปริมาณน้ำนม

COV_{p12} = ความแปรปรวนร่วมของลักษณะปรากฏของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูกและปริมาณน้ำนม

v_{g1} = ความแปรปรวนทางพันธุกรรมของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูก

v_{g2} = ความแปรปรวนทางพันธุกรรมของลักษณะปริมาณน้ำนม

COV_{g12} = ความแปรปรวนร่วมทางพันธุกรรมของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูกและปริมาณน้ำนม

w_1 = คุณค่าทางเศรษฐกิจของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูก

w_2 = คุณค่าทางเศรษฐกิจของลักษณะปริมาณน้ำนม

2. ดัชนีการคัดเลือกสำหรับลักษณะช่วงห่างของการให้ลูกและอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก

$$\begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} v_{p1} & \text{COV}_{p12} \\ \text{COV}_{p12} & v_{p2} \end{bmatrix}^{-1} \begin{bmatrix} v_{g1} & \text{COV}_{g12} \\ \text{COV}_{g12} & v_{g2} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} w_1 \\ w_2 \end{bmatrix}$$

b_1 = b-values ของลักษณะช่วงห่างของการให้นม

b_2 = b-values ของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก

- v_{p1} = ความแปรปรวนของลักษณะปรากฏของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูก
 v_{p2} = ความแปรปรวนของลักษณะปรากฏของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก
 cov_{p12} = ความแปรปรวนร่วมของลักษณะปรากฏของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูกและอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก
 v_{g1} = ความแปรปรวนทางพันธุกรรมของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูก
 v_{g2} = ความแปรปรวนทางพันธุกรรมของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก
 cov_{g12} = ความแปรปรวนร่วมทางพันธุกรรมของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูกและอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก
 w_1 = ค่าทางเศรษฐกิจของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูก
 w_2 = ค่าทางเศรษฐกิจของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก

3. ดัชนีการคัดเลือกสำหรับลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรกและปริมาณน้ำนม

$$\begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} v_{p1} & \text{cov}_{p12} \\ \text{cov}_{p12} & v_{p2} \end{bmatrix}^{-1} \begin{bmatrix} v_{g1} & \text{cov}_{g12} \\ \text{cov}_{g12} & v_{g2} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} w_1 \\ w_2 \end{bmatrix}$$

- b_1 = b-values ของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก
 b_2 = b-values ของลักษณะปริมาณน้ำนม
 v_{p1} = ความแปรปรวนของลักษณะปรากฏของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก
 v_{p2} = ความแปรปรวนของลักษณะปรากฏของลักษณะปริมาณน้ำนม
 cov_{p12} = ความแปรปรวนร่วมของลักษณะปรากฏของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรกและปริมาณน้ำนม
 v_{g1} = ความแปรปรวนทางพันธุกรรมของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก
 v_{g2} = ความแปรปรวนทางพันธุกรรมของลักษณะปริมาณน้ำนม
 cov_{g12} = ความแปรปรวนร่วมทางพันธุกรรมของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรกและปริมาณน้ำนม
 w_1 = ค่าทางเศรษฐกิจของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก
 w_2 = ค่าทางเศรษฐกิจของลักษณะปริมาณน้ำนม

4. ดัชนีการคัดเลือกสำหรับลักษณะช่วงห่างของการให้ลูก อายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก และ ปริมาณน้ำนม

$$\begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \\ b_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} v_{p11} & \text{COV}_{p12} & \text{COV}_{p13} \\ \text{COV}_{p21} & v_{p22} & \text{COV}_{p23} \\ \text{COV}_{p31} & \text{COV}_{p32} & v_{p33} \end{bmatrix}^{-1} \begin{bmatrix} v_{g11} & \text{COV}_{g12} & \text{COV}_{g13} \\ \text{COV}_{g21} & v_{g22} & \text{COV}_{g23} \\ \text{COV}_{g31} & \text{COV}_{g32} & v_{g33} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} w_1 \\ w_2 \\ w_3 \end{bmatrix}$$

b_1 = b-values ของลักษณะช่วงห่างของการให้นม

b_2 = b-values ของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก

b_3 = b-values ของลักษณะปริมาณน้ำนม

v_{p1} = ความแปรปรวนของลักษณะปรากฏของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูก

v_{p2} = ความแปรปรวนของลักษณะปรากฏของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก

v_{p3} = ความแปรปรวนของลักษณะปรากฏของลักษณะปริมาณน้ำนม

$\text{COV}_{p12}, \text{COV}_{p21}$ = ความแปรปรวนร่วมของลักษณะปรากฏของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูกและอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก

$\text{COV}_{p13}, \text{COV}_{p31}$ = ความแปรปรวนร่วมของลักษณะปรากฏของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูกและปริมาณน้ำนม

$\text{COV}_{p23}, \text{COV}_{p32}$ = ความแปรปรวนร่วมของลักษณะปรากฏของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรกและปริมาณน้ำนม

v_{g1} = ความแปรปรวนทางพันธุกรรมของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูก

v_{g2} = ความแปรปรวนทางพันธุกรรมของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก

v_{g3} = ความแปรปรวนทางพันธุกรรมของลักษณะปริมาณน้ำนม

$\text{COV}_{g12}, \text{COV}_{g21}$ = ความแปรปรวนร่วมทางพันธุกรรมของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูกและอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก

$\text{COV}_{g13}, \text{COV}_{g31}$ = ความแปรปรวนร่วมทางพันธุกรรมของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูกและปริมาณน้ำนม

$\text{COV}_{g23}, \text{COV}_{g32}$ = ความแปรปรวนร่วมทางพันธุกรรมของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรกและปริมาณน้ำนม

w_1 = ค่าทางเศรษฐกิจของลักษณะช่วงห่างของการให้ลูก

w_2 = ค่าทางเศรษฐกิจของลักษณะอายุเมื่อคลอดลูกตัวแรก

w_3 = ค่าทางเศรษฐกิจของลักษณะปริมาณน้ำนม